

LENA HALLENGREN
SJUKVÅRDEN EFTER
PANDEMIN

ANDERS ERIKSSON
SÄKERHETSPOLITIK
OCH ALLIANSFRIHET

ERIC SUNDSTRÖM
SÅ SKA S VINNA
VALET

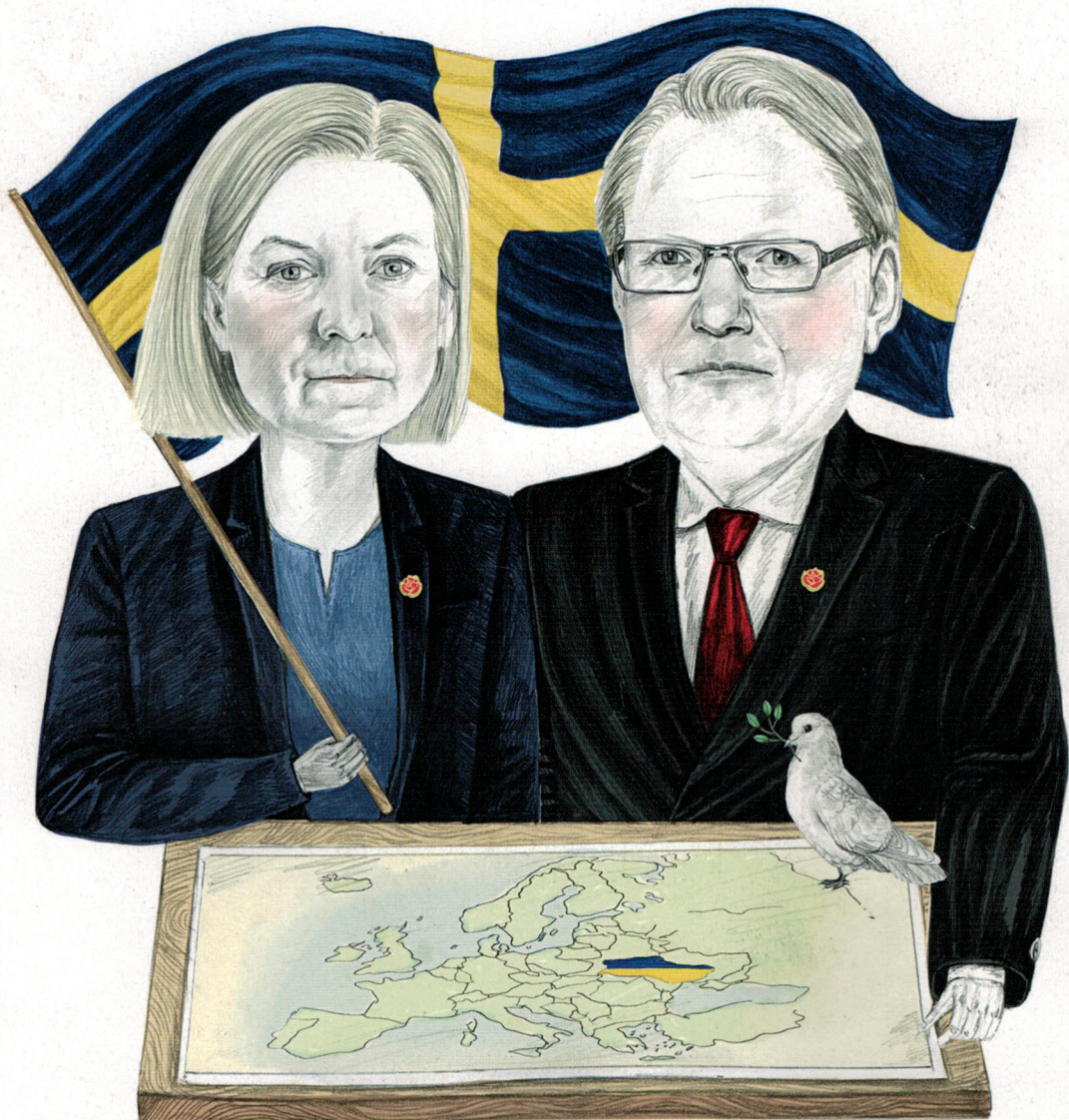
LENA-HJELM WALLÉN
SVERIGE, VÄRLDEN
OCH KÄRNVAPEN

OLUF TÖRNQVIST
'SOCIALDEMOKRATIN
och
INTERNATIONALISM'
(1992-94)

Nummer 1 2022 89 kronor

SOCIALDEMOKRATISK IDÉTIDSKRIFT SEDAN 1908

TIDEN

Ayregleringar, ojämlikhet och rå kapitalism *där* försvårar den svenska modellen *här*. Ska socialdemokratin lyckas i Nord måste vi stärka demokrati och inkluderande utveckling i Syd. Därför är nynationalismen fel väg att gå, skriver **Olle Törnquist**, medlem i nya S-föreningen Internationalisterna.

SOCIALDEMOKRATIN OCH INTERNATIONALISM

i har kommit långt från Palmes internationalism. När Stefan Löfven blev statsminister insåg många med honom att det krävdes bättre globala förutsättningar för att återuppväcka den svenska modellen här hemma. Margot Wallström rivstartade därför på UD. Kristina Persson ledde studier av hur de globala villkoren kunde påverkas. Ett "Global Deal" skulle förbättra arbetsvillkoren. Exporten behövde både främjas och villkoras. Men förslagen var trubbiga. Samordningen och förankringen fungerade illa. Det breda stödet uteblev, speciellt internationellt.

DÄR RULLADE DEN nyliberala globaliseringen vidare. Så bara efter ett drygt år – när prodemokraterna bakom den arabiska våren förlorade och saknade internationellt skydd, och vår egen vapenexport fortsatte medan folk drevs på flykt – ja, då stod vi där handfallna och förmådde bara stänga gränsen. Nynationalismen stärktes och politiken blev inåtvänd, även bland socialdemokrater. Ett

nytt internationellt program utarbetades men i oenighet och lades åt sidan. Samtidigt reducerade Tiden den internationella bevakningen och Reformisterna prioriterade inrikes reformer.

SLUTSATSEN BLIR ATT vi får nöja oss med att driva internationell nödhjälp, förhandla med de som redan har makten och bygga minst dålig ekonomisk politik och välfärd här hemma. Men duger det för en "omstart" med Magdalena Andersson, och för att "bygga landet"? Eller försvårar vi vår vision om ett jämlikt Sverige, genom att försvaga internationalismen?

Problemen för den svenska modellen började internationellt

Resultaten i min nya bok *In Search of New Social Democracy* (Bloomsbury) – vari jag återvänder till ett halvsekels studier av folkrörelser och demokrati – visar att utrikesfrågorna är fundamentala för Sveriges utveckling. Hur då? Jo, det började på 70-talet.

DET VAR DÅ efterkrigstidens regleringar av den internationella ekonomin skrotades och satsningar på demokrati och välfärd i Västeuropa minskade, delvis för att USA behövde finansiera Vietnamkriget. Det var då som avregleringen, tillsammans med chockhöjda priser på oljan och auktoritär låglöneindustrialisering i Östasien, underminerade både de svenska fackens styrka och Sveriges möjligheter att driva nationell Keynesiansk politik med hög efterfrågan och produktivitet. Det hade varit socialdemokratiens grundbult sedan 30-talet. Olof Palme och Willy Brandt insåg det internationellas betydelse för utvecklingen på hemmaplan men misslyckades med att globalisera Keynesianismen genom en "Ny Ekonomisk Världsordning" på grundval av "Partnerskap mellan Nord och Syd".

VARFÖR MISSLYCKADES DE? Till stor del för att den antikoloniala rörelsen i Syd försvagats under det kalla kriget och inte kunde bjuda det internationella kapitalet kraftfullt motstånd. Demokratiseringen hade tonats ner till förmån för starka statsapparater som kapats av mäktiga intressen och militär. I striden om en ny världsordning störtades till exempel president Allende i Chile. Därefter fick Milton Friedman Nobelpriset och det var fritt fram för Margaret Thatchers och Ronald Reagans nyliberala globalisering.

TONY BLAIR OCH Göran Persson försökte visserligen hitta en tredje väg, plus EU. Men det blev mer strukturanpassning än ett alternativ. Så även om det sades att "alla ska med", så kom de inte med.

Liberala demokrativågen var ofullständig

Hoppet var att den nyliberala globaliseringen skulle motverkas genom den nya vågen av demokrati som spred sig på 80-talet från Portugal och Spanien till Latinamerika och Filippinerna – och som stärktes när muren föll i Berlin och diktaturerna besegrades i Sydafrika och Indonesien. Men chansen missades, och nu försvagas demokratin. Varför?

FÖR DET FÖRSTA backades demokratiseringen i Syd aldrig upp med stöd till en socialdemokratiskt orienterad närings- och välfärdspolitik, så som gjordes efter andra

världskriget i Västeuropa. Syd fick därför ingen inkluderande utveckling och ingen bred arbetarrörelse. När otaliga människor bara har tillfälligt arbete eller ingen anställning alls, är kampen på arbetsplatserna fortfarande viktig men otillräcklig, vilket syns exempelvis i Sydafrika trots att facket där är förhållandevis starkt.

FÖR DET ANDRA har även folkrörelser och civilsamhällsgrupper utanför arbetsplatserna haft svårt att komma samman och göra skillnad i politiken. Till och med medborgarna i Lulas Brasilien som kunde delta i lokalt budgetarbete saknade möjligheter att på så vis stoppa maktmissbruket i huvudstaden. I stället kom Bolsonaro till makten. "Bottom-up" var bra men otillräckligt.

FÖR DET TREDJE blev demokratiseringen ytlig och dominerad av eliter och oligarker som saknade intresse av att släppa in andra i politiken och bekämpa korruptionen. Tyvärr motverkades detta sällan av det internationella demokratistödet, inklusive det svenska. I stället uppmånades till avtal bland eliterna om nya spelregler – vilka sällan gav folkrörelserna chans att göra skillnad. Dessutom gjorde militär intervention som i Afghanistan saken värre. Och folkliga protester som under arabiska våren saknade både organisation och internationellt skydd.

THOMAS PIKETTY HAR rätt i att socialdemokratin inte kan byggas i ett land, speciellt inte sedan 70-talet. Ett starkt fack i Syd, starka folkrörelser, demokrati och inkluderande utveckling – som inte genererar flyktingar utan efterfrågar annat än vapen från Sverige, och som slåss för reglering av kapitalet och bekämpar klimatkrisen – allt detta är fundamentalt för att kunna bygga socialdemokrati även i Sverige.

Breda allianser för rättigheter och välfärd

Insikterna jag återvänt till i min bok visar först, att när demokratin skrotas och repressionen ökar kan man återvända till erfarenheterna från kampen mot den gamla kombinationen av kolonialt och inhemskt förtryck. Mycket gick fel under frihetskampen i Syd, men redan från 30-talet visade till exempel vänstern i den indiska

*Internationell
solidaritet är inte bara
medmänsklighet.
Avregleringar, ojämlikhet och
rå kapitalism där försvårar
den svenska modellen här.
Vi har kommit långt från
Palmes internationalism,
det är dags att
vi hittar tillbaka.*

delstaten Kerala, att det var möjligt att bygga breda folk- rörelser, trots det extrema förtrycket och splittringen på grundval av religion och kast. Progressiva politiker, arbetar- och bondeorganisationer samt föreningar bland underordnade kaster enades i militanta protester och krav på lika medborgerliga och politiska rättigheter kombinerat med sociala rättigheter som utbildning, hälso- vård och en jordreform. Det tog tid att förverkliga, men så blev Kerala den enda socialdemokratiskt inriktade delstaten i det självständiga Indien.

SENARE HAR DET under gynnsammare omständigheter och i flera länder varit möjligt att bilda breda allianser för mer demokrati kopplat till fler sociala krav på till exempel stadsplanering med hänsyn till de fattiga och arbets- och välfärdsreformer. Tesen att socialdemokra-

tisk politik är omöjlig i Syd för att förutsättningarna är sämre än i Nord håller inte. Det finns en rad indikatio- ner på det, men låt mig framhålla några exempel. Ett är alliansen mellan fackföreningar, civilsamhällegrupper och progressiva politiker i Indonesien som för ett tiotal år sedan ledde till en allmän hälsovårdsreform. Ett annat är återigen från Kerala där vänsterfronten nyligen be- kämpat naturkatastrofer och covid-19 med decentralise- ring och socialdemokratisk välfärds politik, vunnit val och stått emot Modis religiösa högerpopulism. Ett tredje exempel är den framgångsrika vänsterkoalitionen i Chile för mer demokrati och offentlig välfärd. Breda allianser för demokrati och välfärdsbaserad utveckling är vägen vidare.

Vägen framåt

Det som saknas mest är stegvisa reformer så att allian- serna kan drivas vidare, och demokratisk representation i stället för populistisk kohandel. Dessa problem har svensk socialdemokrati goda möjligheter och ett speciellt ansvar att hjälpa till att lösa. Breda allianser, kedjor av transformativa välfärds- och arbetslivsreformer, och demokratiskt deltagande av fack, folk rörelser och civil- samhälle i offentlig politik är inget nytt för oss. Det var så vår socialdemokrati blev hegemonisk från 30- till 70-talet och "byggde landet". Stöd genom utrikespolitik och mellanstatligt bistånd är viktigt, men det behöver satsas mycket mer på organisationer som Palmecentret med medlemmar från såväl parti som fack och det civila samhället. Tillsammans med internationella partners kan de bygga kunskapen som behövs om lokala förhållanden, och främja samordningen som är nödvändig mellan olika aktörer, globalt och lokalt.

INTERNATIONELL SOLIDARITET ÄR inte bara medmänsklighet. Avregleringar, ojämlikhet och rå kapitalism där försvår- ar den svenska modellen här. Vi har kommit långt från Palmes internationalism, det är dags att vi hittar tillbaka.

Olle Törnquist

Professor emeritus i Politik och Utveckling, medlem i socialdemokratiska föreningen Internationalisterna